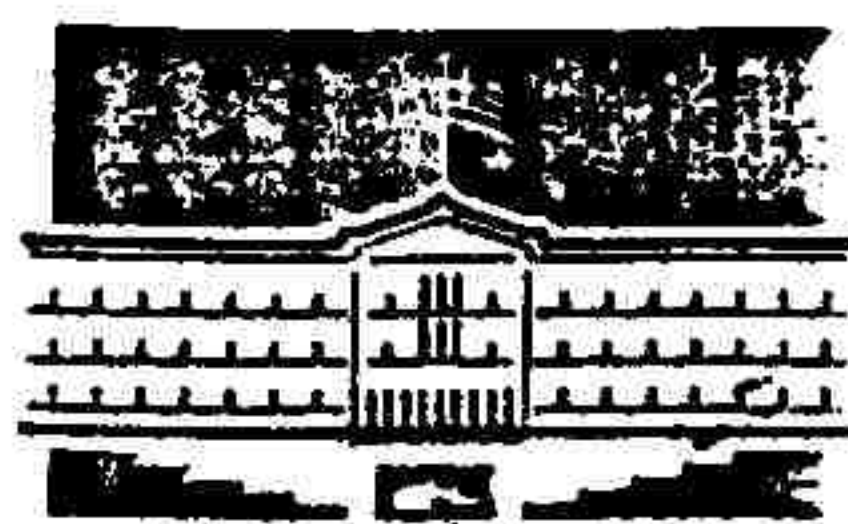

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Κ. ΠΛΕΥΡΗΣ

Βουλευτής Α' Αθηνών - ΛΑ.Ο.Σ.

ΑΝΑΦΟΡΑ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΞΙΟΤΙΜΟ ΥΠΟΥΡΓΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΞΙΟΤΙΜΟ ΥΠΟΥΡΓΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΘΕΜΑ: Προτάσεις της Ομοσπονδίας Περιπτερούχων Καπνοπωλών Ελλάδος

Η Ο.Π.Κ.Ε με το παρόν συνημμένο υπόμνημα καταθέτει τις προτάσεις και τις αντιπροτάσεις της, σχετικά με την υιοθέτηση μέτρων αποκατάστασης και ενίσχυσης του εισοδήματος των λιανοπωλητών καπνοβιομηχανικών προϊόντων.

Αθήνα 24. 11.2010

Οι ερωτώντες Βουλευτές

Αθανάσιος Πλεύρης, Βουλευτής Α' Αθηνών

Σπυρίδων-Άδωνις Γεωργιάδης, Βουλευτής Β' Αθηνών

ΠΑΒ

1804

29 ΝΟΕ. 2010

Υπόμνημα - Προτάσεις για μέτρα αποκατάστασης
Εισοδήματος Περιπτερούχων.

**ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΠΕΡΙΠΤΕΡΟΥΧΩΝ ΚΑΠΝΟΠΩΛΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ
(Ο.Π.Κ.Ε.)**

**Κουταρέλια 74, 1^{ος} Όροφος, Βόλος,
Τηλ-FAX 24210-32780 κιν.6934832876
e-mail: oebemg@gmail.com**

ΒΟΛΟΣ 17/10/2010

ΑΡ. ΠΡΩΤ: 401

Προς τους αξιότιμους κ.κ.:

- 1) Γεώργιο Παπανδρέου , Πρωθυπουργό της Ελλάδος.**
- 2) Γεώργιο Παπακωνσταντίνου, Υπουργό Οικονομικών.**
- 3) Μιχάλη Χρυσοχοϊδη ,Υπουργό Οικονομίας,
Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας.**
- 4) Ευάγγελο Βενιζέλο ,Υπουργό Εθνικής Άμυνας**
- 5) Δημήτρη Κουσελά, Υφυπουργό Οικονομικών.**
- 6) Φίλιππο Σαχινίδη, Υφυπουργό Οικονομικών.**
- 7) Ηλία Πεντάζο, Γενικό Γραμματέα Δημοσιονομικής Πολιτικής.**
- 8) Ηλία Πλασκοβίτη, Γενικό Γραμματέα Υπουργείου
Οικονομικών.**
- 9) Δημήτρη Γεωργακόπουλο, Γενικό Γραμματέα Φορολογικών και
Τελωνειακών Θεμάτων.**
- 10) Ελληνικό Κοινοβούλιο**

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

**ΘΕΜΑ: Προτάσεις και αντιπροτάσεις γύρω από την υιοθέτηση
μέτρων αποκατάστασης του εισοδήματος των λιανοπωλητών
καπνοβιομηχανικών προϊόντων.**

Α. Διαχρονική εξέλιξη των μηχανισμών διαμόρφωσης της λιανικής τιμής των καπνοβιομηχανικών προϊόντων και του προσδιορισμού του μικτού κέρδους κάθε συντελεστή παραγωγής και διακίνησής τους.

Σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 1 της Οδηγίας 95/59/ΕΚ, «...Οι καπνοβιομήχανοι ή κατά περίπτωση οι αντιπρόσωποι και οι εντολοδόχοι τους στην Κοινότητα καθώς και οι εισαγωγείς από τρίτες χώρες καθορίζουν ελεύθερα τις ανώτερες τιμές λιανικής πώλησης κάθε προϊόντος σε κράτος μέλος στο οποίο προορίζεται να διατεθεί στην κατανάλωση...».

Στην παραπάνω διάταξη έχει εναρμονιστεί πλήρως το άρθρο 100 του ισχύοντος τελωνειακού κώδικα, τροποποιούμενο σχετικά με την διάταξη του άρθρου 48 του νόμου 2127/1993. Με την παραπάνω τροποποίηση, καταργήθηκε πλήρως το σύστημα διοικητικού ελέγχου των τιμών που ίσχυσε παλαιότερα, κατά το οποίο την λιανική τιμή προσδιόριζαν και πάλι οι καπνοβιομήχανοι ή οι αντιπρόσωποι ή οι εισαγωγείς τους, πλην όμως αυτή υπόκειτο στην έγκριση της πολιτείας, όταν συνέτρεχαν ειδικοί προς τούτο λόγοι δημοσίου συμφέροντος (άρθρο 5 του Ν. άρθρο 5 του νόμου 1439/1984 με τίτλο «Φορολογία κατανάλωσης καπνοβιομηχανικών προϊόντων και άλλες διατάξεις»: «1. Οι τιμές λιανικής πώλησης των καπνοβιομηχανικών προϊόντων που καταναλώνονται στο εσωτερικό της χώρας, εγχώριας ή αλλοδαπής παραγωγής, καθορίζονται ελεύθερα από τους καπνοβιομηχάνους ή τους εισαγωγείς, οι οποίοι είναι υποχρεωμένοι να γράφουν την τιμή λιανικής πώλησης, σε δραχμές, στα κουτιά ή τις ένσημες ταινίες που επικολλούνται σε αυτά. 2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εμπορίου δύναται να επιβληθεί έλεγχος στις τιμές λιανικής πώλησης καπνοβιομηχανικών προϊόντων, εφ' όσον συντρέχουν ειδικοί για το σκοπό αυτόν λόγοι....».)

Στο πλαίσιο ερμηνείας της παραπάνω κοινοτικής διάταξης από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) έχει κριθεί με επανειλημμένες αποφάσεις ότι ο προσδιορισμός ελάχιστων τιμών λιανικής πώλησης με διοικητικά ή νομοθετικά μέτρα είναι ασύμβατος με την παραπάνω διάταξη (C-198/2008, C-197/2008 και C-221/2008). Σημειώνεται ότι οι κρινόμενες ως ασύμβατες με την κοινοτική νομοθεσία ρυθμίσεις

αποσκοπούσαν στην εξασφάλιση ελάχιστου περιθωρίου κέρδους για την καπνοβιομηχανία στα πλαίσια της διαμόρφωσης μηχανισμών υποχρεωτικής ελάχιστης τιμής

Η παραπάνω ρύθμιση τυγχάνει εξαιρετική, στο βαθμό που εισάγει απόκλιση από την συνήθη πρακτική της αγοράς, στα πλαίσια της λειτουργίας του ελεύθερου ανταγωνισμού, να διαμορφώνεται η τιμή εκάστου προϊόντος στο στάδιο της λιανικής του διάθεσης στο κοινό. Καθιερώνει ουσιαστικά ένα σύστημα διατίμησης των καπνοβιομηχανικών προϊόντων, στο οποίο όμως ρυθμιστικός παράγοντας δεν είναι πλέον η πολιτεία, αλλά μόνο οι συντελεστές παραγωγής καπνοβιομηχανικών προϊόντων.

Ευνόητο είναι το γεγονός ότι η παραπάνω ρύθμιση θέτει τους συντελεστές διακίνησης των καπνοβιομηχανικών προϊόντων σε σχέση εξάρτησης προς τους παραγωγούς και τους εισαγωγείς. Ανεξάρτητα από την λειτουργία διοικητικού μηχανισμού ελέγχου των τιμών ή όχι, οι βιομήχανοι και οι εισαγωγείς βρίσκονται στη δεσπόζουσα θέση να προσδιορίζουν ανέλεγκτα το μικτό κέρδος από τη διακίνηση του προϊόντος, αφού αυτό ορίζεται ως η διαφορά από την εργοστασιακή τιμή του προϊόντος όταν εισάγεται στο εμπόριο από την λιανική του τιμή, που αμφότερες καθορίζονται από τους ίδιους. Σημειώνεται ότι στην εργοστασιακή τιμή συμπεριλαμβάνεται και η συνολική φορολογική επιβάρυνση του προϊόντος (ειδικός φόρος κατανάλωσης επί της λιανικής τιμής, Φ.Π.Α.).

Για αυτόν τον λόγο και προκειμένου να αποφευχθούν καταχρήσεις, με το άρθρο 14 του νόμου 1439/1984 (Φ.Ε.Κ. 65/Α'/1984) ορίστηκε ότι «Τα κατώτατα όρια προμήθειας των εμπόρων χονδρικής ή λιανικής πώλησης των καπνοβιομηχανικών προϊόντων ορίζεται σε 2,3% και 8,8% αντίστοιχα επί της τιμής λιανικής πώλησής τους». Τα θεσπιζόμενα ποσοστά βελτιώθηκαν μεταγενέστερα με τη διάταξη του άρθρου 13 του νόμου 1573/1985 σε 2,4% για τους χονδρεμπόρους και 9,1% για τους λιανοπωλητές.

Με την παραπάνω διάταξη η πολιτεία, αφού έλαβε υπόψη της τους προνοιακούς σκοπούς που εξυπηρετεί η λιανική εμπορία των καπνοβιομηχανικών προϊόντων στα πλαίσια του Ν.Δ. 1044/1971, πέτυχε να προστατεύσει το εισόδημά τους. Βασικός πυλώνας της παραπάνω ρύθμισης υπήρξε η σύνδεση της προμήθειας των διακινητών με την λιανική τιμή. Η παραπάνω επιλογή υπήρξε επιτυχής, καθώς α) μετέθετε εξ ολοκλήρου τον εμπορικό κίνδυνο της διακύμανσης των τιμών στις καπνοβιομηχανίες, οι οποίες άλλωστε

προσδιορίζουν οι ίδιες τις λιανικές τιμές, αφού ο όγκος πωλήσεων είναι αντιστρόφως ανάλογος των διακυμάνσεων των τιμών (αυξάνεται με μείωση της λιανικής τιμής και φθίνει με αύξηση), και β) απεξαρτούσε εντελώς την αμοιβή του διακινητή από τη διακύμανση του ειδικού φόρου κατανάλωσης καπνού.

Ωστόσο, η παραπάνω διάταξη καταργήθηκε με το άρθρο 19 του νόμου 2093/1992 (παρ. 1), καίτοι δεν εξέλιπαν οι λόγοι θεσπίσεώς της, χωρίς να αναπληρωθεί ή υποκατασταθεί από κάποιον άλλο μηχανισμό κάμψης της ρυθμιστικής παντοδυναμίας των βιομηχάνων – εισαγωγέων όσον αφορά την προμήθεια των διακινητών (χονδρεμπόρων και λιανεμπόρων).

Β. Το πρόβλημα

Η καταργηθείσα θεσμοθετημένη ελάχιστη αμοιβή υποκαταστάθηκε από εναρμονισμένες πρακτικές, τις οποίες διευκόλυνε ο μικρός αριθμός των καπνοβιομηχανιών και των εισαγωγέων, καθώς και των χονδρεμπόρων.

Συγκεκριμένα, το πρώτο στάδιο του κλάδου των καπνοβιομηχανικών προϊόντων (βιομηχανίες, εισαγωγείς, επέβαλε έναν κάθετο διαχωρισμό ανάμεσα στο ίδιο και το δίκτυο διακίνησης. Οι εισαγωγείς-καπνοβιομήχανοι παρακράτησαν για τους ίδιους το 60,4% της αποφορολογημένης αξίας και άφησαν στο δίκτυο το 39,6%.

Στη συνέχεια, επιβλήθηκε από το χονδρεμπόριο (πρατήρια) ένας κάθετος διαχωρισμός εντός του πλαισίου του δικτύου. Το χονδρεμπόριο παρακράτησε από την αποφορολογημένη αξία για το ίδιο χρηματική ποσότητα ίση με το 2.9% της λιανικής τιμής. Δηλαδή οι χονδρέμποροι συνέχισαν τον υπολογισμό της αμοιβής τους επί της λιανικής τιμής, την οποία αύξησαν και κατά 0,5%.

Ευνόητο είναι ότι η προμήθεια των περιπτέρων συνίσταται σε ό,τι απομένει από την αποφορολογημένη αξία, μετά την αφαίρεση των κερδών της βιομηχανίας και του χονδρεμπορίου. Επομένως, στα σημεία λιανικής πώλησης επιβλήθηκε επί της ουσίας συγκεκριμένη προμήθεια, την βελτίωση της οποίας δεν έχουν τη δύναμη να διαπραγματευτούν απέναντι στις παραπάνω εναρμονισμένες πρακτικές, καθώς α) αποτελούν την τελική βαθμίδα της διακίνησης, β) είναι πολυάριθμα και εμφανίζουν

υψηλή διασπορά, με αποτέλεσμα να είναι πρακτικά αδύνατη η εναρμόνιση και της δικής τους πρακτικής σε ένα ενιαίο διαπραγματευτικό πλαίσιο.

Η πρακτική αυτή δημιούργησε προϋποθέσεις μείωσης και στασιμότητας της αμοιβής των λιανοπωλητών. Όπως προκύπτει από το σχετικό πίνακα (παράρτημα 1), στον οποίο απεικονίζονται οι προμήθειες των σημείων λιανικής πώλησης το έτος 2009, ήδη στις τιμές λιανικής πώλησης που υπολείπονται σημαντικά της πλέον ζητούμενης τιμής (2,20 ΕΥΡΩ), στις οποίες η φορολογική επιβάρυνση είναι μεγαλύτερη, η προμήθεια των σημείων λιανικής πώλησης άρχισε να υπολείπεται του 8% της λιανικής τιμής.

Η παραπάνω πρακτική κατέστησε την προμήθεια του περιπτέρου ευάλωτη σε μία ενδεχόμενη μείωση της αποφορολογημένης αξίας είτε λόγω της αύξησης της φορολογικής επιβάρυνσης χωρίς ανάλογη αύξηση της τιμής είτε λόγω μείωσης της λιανικής τιμής για εμπορικούς λόγους από τις καπινοβιομηχανίες, για να στηριχθεί η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων τους.

Πράγματι, το σενάριο αυτό επαληθεύτηκε το έτος 2010. Συγκεκριμένα:

Α) Ο ειδικός φόρος κατανάλωσης καπνού αυξήθηκε πέντε (5) φορές εντός του έτους, με αποτέλεσμα ο συντελεστής του παγίου στοιχείου του φόρου από 5% να φτάσει στο 10% και ο συντελεστής του αναλογικού στοιχείου του φόρου να αυξηθεί από το 57,5% στο 67%.

Β) Αυξήθηκε τον Μαΐο ο Φ.Π.Α. από το 18% στο 23%. Υπενθυμίζεται ότι η εφαρμογή του συντελεστή του Φ.Π.Α. δε γίνεται επί της αποφορολογημένης αξίας, αλλά επί της λιανικής τιμής που συμπεριλαμβάνει και τον ειδικό φόρο κατανάλωσης.

Γ) Υπήρξε γεωμετρική αύξηση της φορολογίας, καθώς όλοι οι συντελεστές αυξήθηκαν παράλληλα, με αποτέλεσμα αυτή να εκτιναχθεί, όπως προκύπτει από τον δεύτερο πίνακα (Παράρτημα 2) επί παραδείγματι στην πλέον ζητούμενη τιμή (3,20 ΕΥΡΩ), από το 73,50% στο 85,7%.

Δ) Μειώθηκε τουλάχιστον κατά 10% κατ' αυτόν τον τρόπο η αποφορολογημένη αξία σε κάθε βαθμίδα της κλίμακας τιμών. Σημειώνουμε ότι η διάρθρωση πλέον του φόρου είναι τέτοια, που αν διατηρηθούν οι εναρμονισμένες πρακτικές ως προς την κατανομή της αποφορολογημένης αξίας που έχουν ήδη αναπτυχθεί (60,4% της αποφορολογημένης αξίας οι βιομηχανίες, 2,9% επί της λιανικής τιμής το χονδρεμπόριο), προκειμένου να

αποκατασταθεί η κερδοφορία του περιπτέρου στο 8% της λιανικής τιμής, αυτή θα πρέπει να ξεπεράσει τα 200 ΕΥΡΩ.

Απέναντι σε αυτήν την πραγματικότητα, οι παράγοντες του κλάδου τοποθετήθηκαν ως ακολούθως:

1) Οι καπνοβιομηχανίες, για να στηρίξουν την ανταγωνιστικότητα του προϊόντος και τα μερίδιά τους στην αγορά, προέκριναν τη στασιμότητα των τιμών ή και την μείωσή τους, είτε στα υπάρχοντα σήματα είτε θέτοντας νέα σήματα σε κυκλοφορία.

Με τον τρόπο αυτό, υπονόμευσαν την αύξηση των φορολογικών εσόδων, η οποία στηρίζεται στην προϋπόθεση ότι θα υπήρχε αύξηση των τιμών για να απορροφηθεί η αυξημένη φορολογία.

Επίσης, πέτυχαν μέσω του μηχανισμού κατανομής της αποφορολογημένης αξίας που είχαν επιβάλει (60,4% στις ίδιες και 39,6% στο δίκτυο), να κατανεύουν με τον ίδιο τρόπο και τη ζημία από την μείωση της αποφορολογημένης αξίας.

Επί παραδείγματι, η μείωση της αποφορολογημένης αξίας στην τιμή των 3,20 ΕΥΡΩ ανέρχεται στα 0,35 ΕΥΡΩ και επιβάρυνε κάθε παράγοντα κατά την ίδια αναλογία (δηλαδή 0,35 ΕΥΡΩ επί 60,4% ίσον 0,21 ΕΥΡΩ την καπνοβιομηχανία και 0,35 ΕΥΡΩ επί 39,6% ίσον 0,14 ΕΥΡΩ το δίκτυο).

Κατά συνέπεια, οι καπνοβιομηχανίες δεν στήριξαν την πολιτική χαμηλών τιμών αποκλειστικά με τις δικές τους δυνάμεις, όπως επιβάλλεται εκ της δεσπόζουσας θέσης τους ως ρυθμιστικού παράγοντα της λιανικής τιμής, αλλά την επιδότησαν εν μέρει με αφαίρεση προμήθειας από το δίκτυο.

Στην πολιτική τους αυτή οι καπνοβιομηχανίες υποβοηθήθηκαν: α) από το χαμηλό κόστος παραγωγής, που δεν υπερβαίνει το 0,10 ΕΥΡΩ ανά πακέτο τσιγάρα, β) από το χαμηλό κόστος μεταφοράς στα σημεία λιανικής πώλησης, καθώς αυτή επιτελείται από το χονδρεμπόριο, γ) από τον υψηλό όγκο των πωλήσεών τους, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι λαμβάνουν την μερίδα του λέοντος από την αποφορολογημένη αξία. Πράγματι, μία μείωση της τιμής ενός σήματος είναι ικανή να επιφέρει αύξηση του όγκου των πωλήσεων η οποία θα αναπληρώσει τις όποιες απώλειες.

Ωστόσο, στο περίπτερο, που διαθέτει όλα τα σήματα, δεν ισχύει το ίδιο. Το περίπτερο λαμβάνει ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό προμήθειας. Στην τιμή των 3,20 ΕΥΡΩ το 2009 λάμβανε 0,237 ΕΥΡΩ, ενώ στο ίδιο σήμα που αυξήθηκε η τιμή του μόνο μία φορά παρά τις πέντε αυξήσεις της φορολογίας, με αποτέλεσμα αυτό να πωλείται προς 3,80 ΕΥΡΩ, λαμβάνει 0,132 ΕΥΡΩ. Δηλαδή η προμήθειά του από το ίδιο σήμα μειώθηκε κατά 0,105 ΕΥΡΩ (σχεδόν 50%).

Αν ο καταναλωτής που προμηθευότανε το παραπάνω σήμα μετατοπιστεί σε σήμα λιανικής τιμής 3,20 ΕΥΡΩ (της ίδιας ή άλλης καπνοβιομηχανίας), η προμήθεια του λιανεμπορίου μειώνεται ακόμη περισσότερο στα 0,094 ΕΥΡΩ (!!), ενώ η καπνοβιομηχανία αυτή επιβραβεύεται με αύξηση των πωλήσεών της η οποία αναπληρώνει τις απώλειες από τη στασιμότητα της τιμής.

Τουναντίον, το σημείο λιανικής πώλησης χάνει σε έσοδα.

2) Οι χονδρέμποροι, παρά την μείωση της αποφορολογημένης αξίας, επέμειναν στον προσδιορισμό της προμήθειάς τους σε ποσοστό 2,9 % επί της λιανικής τιμής, αυξάνοντας την προμήθειά τους σε χρηματική ποσότητα και απομυζώντας το 39,6% της αποφορολογημένης αξίας που κατευθύνεται προς το δίκτυο

3) Οι λιανοπωλητές υπέστησαν συντριβή της προμήθειας και των εσόδων τους με διαλυτικές συνέπειες σε ολόκληρο το δίκτυο.

Από τις αρχές του έτους σημαντικό ποσοστό σημείων λιανικής πώλησης έχουν αναστείλει οριστικά την λειτουργία τους, με αποτέλεσμα οι δικαιούχοι των αδειών (ανάπηροι πολέμου, ΑΜΕΑ και γενικά ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες) να αποστερηθούν ένα σημαντικό πόρο για τη διαβίωσή τους και να ακυρωθεί ο προνομιακός σκοπός του νομοθέτη. Σε άλλες περιπτώσεις, υποχρεώθηκαν σε σημαντικές μειώσεις των μισθωμάτων που εισέπρατταν από την ενοικίαση των αδειών, ώστε να βοηθήσουν τον μισθωτή να αποφύγει το λουκέτο.

Ωστόσο, αυτό δεν επαρκεί, δεδομένου ότι το συνολικό κόστος λειτουργίας των σημείων (μισθοδοσία, ασφάλιση, δημοτικά τέλη κ.ο.κ.) αυξάνεται ενώ η προμήθειά τους από τα καπνοβιομηχανικά προϊόντα υπήρξε ήδη χαμηλή με αποτέλεσμα να μην μπορούν να

ανταπεξέλθουν, αφού αυτά αντιπροσωπεύουν το 80% περίπου του ακαθάριστου κύκλου εργασιών.

Αν αναλογιστεί κανείς τον αριθμό των σημείων λιανικής πώλησης στην επικράτεια (40.000), είναι ευνόητες οι επιπτώσεις της συρρίκνωσής τους στο ήμισυ (ήδη σε κάποιες πόλεις ανέρχεται στο 30%) στην απασχόληση, τα έσοδα των ασφαλιστικών ταμείων, τα έσοδα του δημοσίου από την φορολογία κ.ο.κ.

Επίσης, η χρεοκοπία των λιανοπωλητών συνεπάγεται αδυναμία εξυπηρέτησης των πιστώσεών τους, με ορατές διαλυτικές συνέπειες στο τραπεζικό σύστημα, τα μελλοντικά έσοδα των καπνοβιομηχανιών και του χονδρεμπορίου αλλά και την συλλογή του ειδικού φόρου κατανάλωσης, που προϋποθέτει την πώληση του προϊόντος.

Γ) Αναζήτηση λύσεων

Ενόψει των εκρηκτικών διαστάσεων που έλαβε το πρόβλημα και αφού αυτό κατέστη αντιληπτό μετά από συνολική κινητοποίηση του κλάδου των λιανοπωλητών, με μεγάλη χρονική καθυστέρηση ξεκίνησαν επί μακρόν διαβουλεύσεις ανάμεσα σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη υπό την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Οικονομικών. Στόχος αυτών υπήρξε η λήψη αποκαταστατικών μέτρων για το εισόδημα των λιανοπωλητών, εντός του πλαισίου της δημοσιονομικής πολιτικής και συγκυρίας.

Στο πλαίσιο της διαβούλευσης, αναδείχθηκαν όλοι οι παράγοντες που διαμόρφωσαν την παρούσα κατάσταση:

- 1) Η σημαντική μείωση της αποφορολογημένης αξίας ως αποτέλεσμα της κάθετης αύξησης της φορολογίας εκ μέρους της πολιτείας και της στασιμότητας των τιμών εκ μέρους της καπνοβιομηχανίας.
- 2) Η στρέβλωση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς από την διαπραγματευτική αδυναμία του σημείου λιανικής πώλησης και την επιβολή προς αυτό όρων συναλλαγής λόγω των εναρμονισμένων πρακτικών.
- 3) Ο επιμερισμός τους κόστους της τιμολογιακής πολιτικής των καπνοβιομηχανιών ανάμεσα στις ίδιες και το δίκτυο.

4) Η πρόσδεση της προμήθειας του περιπτέρου στις διακυμάνσεις της αποφορολογημένης αξίας λόγω της τιμολογιακής πολιτικής των καπνοβιομηχανιών και των μεταπτώσεων της φορολογίας.

Κατά συνέπεια, η λύση έπρεπε να αναζητηθεί στους παραπάνω άξονες:

1) Αύξηση της αποφορολογημένης αξίας, η οποία θα μπορούσε να γίνει μέσω α) μείωσης της φορολογίας εκ μέρους της πολιτείας, και β) αύξησης των τιμών ανάλογη της φορολογίας εκ μέρους της καπνοβιομηχανίας.

2) Λήψη μέτρων που θα εξασφαλίζουν ότι η αύξηση αυτή θα διοχετευτεί στα σημεία λιανικής πώλησης και όχι μέσω των εναρμονισμένων πρακτικών στη βιομηχανία και το χονδρεμπόριο.

3) Λήψη προστατευτικών μέτρων ενόψει της διαπραγματευτικής αδυναμίας του σημείου λιανικής πώλησης, με σκοπό την αποσύνδεσή του από τις εναρμονισμένες πρακτικές, τις διακυμάνσεις της φορολογίας και την τιμολογιακή πολιτική των καπνοβιομηχανιών στο μέλλον.

Η πολιτεία από την πλευρά της προσφέρθηκε να συμβάλει στην αύξηση της αποφορολογημένης αξίας με μία αναδιάρθρωση των συντελεστών της φορολογίας καπνού με αύξηση του συντελεστή του παγίου στοιχείου του φόρου και μείωση του συντελεστή του αναλογικού, με σκοπό την αποκλιμάκωση της φορολογίας στις ψηλότερες τιμές, υπό την προϋπόθεση ότι θα υφίστατο ανάλογη δέσμευση από την πλευρά της βιομηχανίας να προβεί σε αύξηση των τιμών.

Από την πλευρά των λιανοπωλητών προτάθηκε η επαναφορά σε ισχύ της νομοθετικής κατοχύρωσης ελάχιστου ποσοστού προμήθειας 8% επί της λιανικής τιμής, ποσοστό που με βάση οικονομικές μελέτες στηρίζει τη βιωσιμότητα του σημείου μικρής λιανικής, παράλληλα με αποκλιμάκωση της φορολογίας ώστε η αποκατάσταση του κέρδους του σημείου της λιανικής πώλησης να μην επιβαρύνει αποκλειστικά του άλλους συντελεστές. Επίσης, για να λειτουργήσει για έναν αναγκαίο διάστημα η αγορά με ηρεμία, να μην υπάρξει άλλη μεταβολή της φορολογίας τουλάχιστον για ένα έτος.

Υπό αυτήν την έννοια η παραπάνω πρόταση αποσκοπεί α) στην αύξηση της αποφορολογημένης αξίας των καπνοβιομηχανικών προϊόντων, με συνδυασμένη αποκλιμάκωση της φορολογίας και προσαρμογή της τιμής τους σε επίπεδα αντίστοιχα της φορολογίας, ώστε να τα επίπεδα κέρδους έκαστου συντελεστή να καταστούν βιώσιμα και να μην υπάρξει διαρροή φορολογικών εσόδων. β) Δέσμευση της αύξησης της αποφορολογημένης αξίας αποκλειστικά υπέρ των σημείων λιανικής πώλησης, γ) Απεξάρτηση της προμήθειας του σημείου λιανικής πώλησης από τις διακυμάνσεις της αποφορολογημένης αξίας λόγω των επιπτώσεων της φορολογίας και της τιμολογιακής πολιτικής των καπνοβιομηχανιών.

Οι καπνοβιομηχανίες θα αναλάβουν εξ ολοκλήρου το κόστος και τις συνέπειες της τιμολογιακής τους πολιτικής, χωρίς πλέον να έχουν την ευχέρεια να επιρρίψουν αυτές στο σημείο λιανικής πώλησης. Έτσι, η μείωση των τιμών δε θα επιδοτείται και από το περίπτερο και η τιμολογιακή τους πολιτική θα ασκείται υπεύθυνα. Εκτός αυτού, ακόμη και σε περίπτωση χαμηλών τιμών, θα ορίζεται αξιοπρεπές κέρδος του περιπτέρου, το οποίο από την οριακή αύξηση των πωλήσεων του φτηνού σήματος θα του αποδίδει τα αναγκαία κέρδη για την επιβίωσή του.

Η πολιτεία, πέρα από την προφανή ωφέλεια της αποκατάστασης των τιμών επίπεδα αντίστοιχα της φορολογίας, θα επιτυγχάνει την επίρριψη των μελλοντικών αναδιαρθρώσεων του φόρου στον καταναλωτή, καθώς βασικό αίτιο της σημερινής κρίσης υπήρξε η απόπειρα των βιομηχανιών να μην μετακυλήσουν την αύξηση της φορολογίας στον καταναλωτή με αύξηση της τιμής, αλλά να την απορροφήσει η ίδια λιανική τιμή με αφαίρεσή της από την προμήθεια του σημείου λιανικής πώλησης.

Η κατοχυρωμένη νομοθετικά ελάχιστη αμοιβή λειτούργησε κατά το παρελθόν αποτελεσματικά προς την επίτευξη των παραπάνω στόχων και όπως έχει ειπωθεί δεν εξέλιπαν οι λόγοι της θεσπίσεώς της. Τουναντίον, η κατάργησή της το 1992 δημιούργησε τις προϋποθέσεις αρχικά για τη στασιμότητα της προμήθειας των σημείων μικρής λιανικής και στη συνέχεια για την κάμψη της.

Οι καπνοβιομηχανίες από την άλλη απέρριψαν την παραπάνω πρόταση και αναλώθηκαν κυρίως σε προτάσεις για την αναδιάρθρωση των φορολογικών συντελεστών κατά τρόπο

ευνοϊκό για την εμπορική τους πολιτική. Μερίδα της καπνοβιομηχανίας, που διακινεί σήματα σε υψηλότερες τιμές κατά μέσο όρο, ζήτησε την αύξηση του συντελεστή του παγίου στοιχείου του φόρου, την μείωση του αναλογικού στοιχείου του φόρου και την αύξηση της ελάχιστης φορολογίας. Στον αντίποδα, μερίδα της καπνοβιομηχανίας συντάχθηκε μόνο με την μείωση του αναλογικού φόρου, προτείνοντας περαιτέρω την νομοθετική κατοχύρωση ελάχιστης αμοιβής για τα σημεία λιανικής πώλησης όχι επί της λιανικής τιμής, αλλά επί της αποφορολογημένης αξίας.

Οι απόψεις του χονδρεμπορίου συνέκλιναν με την αναγκαιότητα μείωσης της φορολογίας.

Ωστόσο, οι παραπάνω προτάσεις επιδιώκουν την ικανοποίηση εμπορικών συμφερόντων έκαστου μέρους, χωρίς να δίνουν λύση στο πρόβλημα του λιανικού εμπορίου, καθώς:

Α) Όλες οι προτάσεις δεν περιλαμβάνουν μηχανισμό δέσμευσης της αύξησης της αποφορολογημένης αξίας από την μείωση της φορολογίας υπέρ του περιπτέρου.

Η προσπάθεια της πολιτείας να επιτύχει συμφωνία κυρίων με αυτό το αντικείμενο έπεσε στο κενό, λόγω της απροθυμίας των καπνοβιομηχανιών να δεσμευτούν σε συγκεκριμένες αυξήσεις τιμών και την παράλειψη κυκλοφορίας νέων σημάτων σε τιμές μικρότερες από εκείνες που θα διαμορφωθούν.

Έτσι, η όποια αποκλιμάκωση της φορολογίας απλώς θα δώσει το έναυσμα στις καπνοβιομηχανίες να συνεχίσουν τον πόλεμο τιμών, μειώνοντας περαιτέρω τις τιμές και εξανεμίζοντας κάθε προοπτική βελτίωσης του κέρδους του περιπτέρου.

Η παραπάνω προοπτική διαφαίνεται ανεξάρτητα εάν η μείωση της φορολογίας και η αύξηση της αποφορολογημένης αξίας θα αφορά όλα τα σήματα (με μείωση μόνο του αναλογικού στοιχείου) ή μόνο τα φτηνότερα (με παράλληλη αύξηση του παγίου στοιχείου). Απλώς στη δεύτερη περίπτωση θα υπάρξει αύξηση της τιμής των φτηνότερων σημάτων και μείωση της τιμής των ακριβότερων ώστε να τα ανταγωνιστούν από καλύτερους όρους. Άρα, το οριακό κέρδος που θα αποδώσει στο περίπτερο η αύξηση των φτηνών σημάτων θα εξανεμιστεί από την μείωση του κέρδους στα ακριβότερα σήματα.

Ο περιορισμός του εύρους των τιμών και η σύγκλισή τους στον ίδιο άξονα δε θα έχει καμία ωφέλεια για το περίπτερο, αλλά για την θέση των ακριβότερων σημάτων στον ανταγωνισμό.

2) Η σύγκλιση της πρότασης η νομοθετική κατοχύρωση να αφορά την αποφορολογημένη αξία με την πρόταση των λιανοπωλητών να αφορά την λιανική τιμή είναι μόνο φαινομενική, καθώς αμφότερες εμπεριέχουν το στοιχείο της νομοθέτησης ελάχιστης προμήθειας. Όπως έχει αναδειχθεί διαχρονικά, η σύνδεση της αμοιβής του σημείου λιανικής με την αποφορολογημένη αξία υπήρξε εκείνη η οποία ουσιαστικά έθεσε τις προϋποθέσεις για την ελεύθερη πτώση της. Με την παραπάνω θέση δεν επιδιώκεται η αποκατάσταση της προμήθειας των λιανοπωλητών, αλλά ουσιαστικά η διατήρηση, η παγίωση και η αναπαραγωγή της υφιστάμενης κατάστασης.

Σε περίπτωση υιοθέτησης της παραπάνω θέσης, η αύξηση της αποφορολογημένης αξίας από την μείωση της φορολογίας δε θα διοχετευτεί στο λιανεμπόριο, αλλά θα κατανεμηθεί και πάλι ανάμεσα στην παραγωγή και το δίκτυο σύμφωνα με την νομοθετημένη-αυτή τη φορά- αναλογία συμμετοχής έκαστου συντελεστή στην αποφορολογημένη αξία (σύμφωνα με την ισχύουσα σήμερα εναρμονισμένη πρακτική 60,4% υπέρ της καπνοβιομηχανίας και 39,6% υπέρ του δικτύου διανομής και λιανικής εμπορίας).

Κατά συνέπεια, από την αποκλιμάκωση της φορολογίας θα διατεθεί στη βιομηχανία περιθώριο για την εμβάθυνση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων τους μέσα από πολιτική στασιμότητας ή και μείωσης πάλι των τιμών.

Έτσι, τα όποια πρόσκαιρα οφέλη για την λιανική διακίνηση των προϊόντων από την αποκλιμάκωση του ειδικού φόρου κατανάλωσης σε συνδυασμό με τη θεσμοθέτηση προμήθειας επί της αποφορολογημένης αξίας, σύντομα θα εξανεμιστούν σε χρηματική ποσότητα από την ανάλογη της αύξησης της αποφορολογημένης αξίας αποκλιμάκωση των τιμών εκ μέρους της καπνοβιομηχανίας.

Επιπλέον, με την υιοθέτηση της παραπάνω λύσης δεν επιτυγχάνεται η απεμπλοκή του λιανικού εμπορίου από τις επιπτώσεις μελλοντικών αναδιαρθρώσεων του φόρου και την τιμολογιακή πολιτική των καπνοβιομηχανιών.

Η καθίζηση των ποσοστών προμήθειας των λιανοπωλητών οφείλεται στην στασιμότητα των λιανικών τιμών παρά την αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης, με αποτέλεσμα την απορρόφησή της από την υφιστάμενη λιανική τιμή, την μείωση της αποφορολογημένης αξίας και τον επιμερισμό της έντευθεν ζημίας ανάμεσα στην καπνοβιομηχανία και τον λιανοπωλητή.

Κοντολογίς, η αύξηση του ειδικού φόρου κατανάλωσης, λόγω της διατήρησης των λιανικών τιμών στα ίδια επίπεδα, δεν επιβάρυνε τον καταναλωτή αλλά τον λιανέμπορο, αφαιρούμενη από το ποσοστό προμήθειάς του.

Σε περίπτωση μελλοντικής αύξησης της φορολογικής επιβάρυνσης, ενδεχόμενη στήριξη επανάληψη της πολιτικής στασιμότητας ή δυσανάλογης της φορολογίας αύξησης των τιμών θα επιβαρύνει και πάλι το λιανικό εμπόριο.

Η παραπάνω θέση απηχεί ουσιαστικά την αντίληψη της καπνοβιομηχανίας ότι, σε περίπτωση στασιμότητας ή και μείωσης της λιανικής τιμής, οι απώλειες από τις διακυμάνσεις της αποφορολογημένης αξίας πρέπει να κατανέμονται σε όλους τους φορείς παραγωγής και διακίνησης του καπνού, επειδή είναι εν δυνάμει «συνεταίροι».

Η θέση αυτή είναι απορριπτέα. Ο λιανοπωλητής είναι μία αυθύπαρκτη οικονομική και κοινωνική οντότητα, με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά πολιτισμικά (οικογενειακός χαρακτήρας επιχείρησης, μερίδιο αγοράς σε επίπεδο γειτονιάς), κοινωνικά (προνοιακοί σκοποί αδειοδότησης λιανικού εμπορίου σύμφωνα με το Ν.Δ. 1044/1971), επιχειρηματικά (μικρότερος όγκος πωλήσεων, διαπραγματευτική αδυναμία) και οικονομικά (μικρότερη προμήθεια σε σχέση με τους άλλους συντελεστές) χαρακτηριστικά.

Δεν νοείται συνεταιρισμός στον οποίο οι δύο από τους τρεις (εν προκειμένω οι καπνοβιομηχανίες και οι χονδρέμποροι) θα προσδιορίζουν κατά το δοκούν και το συμφέρον τους την αμοιβή του τελευταίου (λιανοπωλητές) ή ο ένας (οι καπνοβιομηχανίες) την λιανική τιμή, ενώ θα κατανέμουν πάλι με την αναλογία που θα αποφασίσουν οι ίδιοι (όπως τώρα) ή ο νομοθέτης (σε περίπτωση θεσμοθέτησης κέρδους επί της αποφορολογημένης αξίας) τη σχετική ζημιά από την μείωση της αποφορολογημένης αξίας.

Επειδή οι λιανικές τιμές διαμορφώνονται κατά νόμων από τις ίδιες τις καπνοβιομηχανίες, με δεδομένη εκ των προτέρων την φορολογική επιβάρυνση, αυτές έχουν τη δυνατότητα να προσδιορίζουν επί της ουσίας και την αποφορολογημένη αξία.

Τυχόν νομοθετική κατοχύρωση του ποσοστού προμήθειας του δικτύου λιανικής εμπορίας επί της αποφορολογημένης αξίας συνεπάγεται αντίστοιχα και την κατοχύρωση του μεριδίου της καπνοβιομηχανίας.

Έτσι, οι καπνοβιομηχανίες, αφού με βάση το δικό τους μερίδιο προσδιορίσουν το επιθυμητό οικονομικό αποτέλεσμα από κάθε σήμα, θα εξακολουθήσουν να έχουν τη δυνατότητα μέσω της μείωσης ή της στασιμότητας της λιανικής τιμής να ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα του προϊόντος, αναπληρώνοντας τις απώλειές τους από την μείωση της αποφορολογημένης αξίας από την αύξηση του όγκου των πωλήσεων.

Η ευχέρειά τους αυτή ενισχύεται και από το χαμηλό κόστος παραγωγής των καπνοβιομηχανικών προϊόντων.

Είναι αυτονόητο όμως ότι σε μία τέτοια περίπτωση, η οριακή θεσμοθετημένη αμοιβή του λιανοπωλητή θα μειωθεί κατά το ποσοστό μείωσης της αποφορολογημένης αξίας. Έτσι, μέρος της μείωσης της λιανικής τιμής θα στηριχθεί και πάλι στην μείωση της αμοιβής του λιανοπωλητή, στον οποίο οι καπνοβιομηχανίες θα μεταθέσουν εν μέρει και πάλι το κόστος της εμπορικής τους πολιτικής.

Όπως έχει εκτεθεί, σε μία τέτοια περίπτωση οι απώλειες του λιανοπωλητή δεν μπορούν να αποκατασταθούν από τον όγκο των πωλήσεων, όπως στις καπνοβιομηχανίες, καθώς το μέρος τους επί της λιανικής τιμής και ο όγκος πωλήσεων είναι δυσανάλογος σε σχέση με των καπνοβιομηχανιών.

Γι' αυτό άλλωστε κατά το πρόσφατο παρελθόν, η διατήρηση και η αύξηση των πωλήσεων συγκεκριμένων σημάτων λόγω της στασιμότητας ή της μείωσης των τιμών δεν αποκατέστησε τις απώλειες του σημείου λιανικής πώλησης, αφού η μείωση της προμήθειάς του, λόγω της ανελαστικότητας του όγκου πωλήσεων, υπήρξε πολλαπλάσια της όποιας οριακής αύξησης των πωλήσεων σε κάποια σήματα. Εξάλλου, στον μικρόκοσμο του περιπτέρου, η αύξηση της πωλήσεως οικονομικότερων σημάτων συνεπάγεται αντίστοιχη κάμψη των ακριβότερων, που προσφέρουν καλύτερη προμήθεια. Έτσι, το σημείο λιανικής

πώλησης μέχρι σήμερα καταγράφει μόνο σαρωτικές απώλειες από τη στασιμότητα ή και την μείωση των λιανικών τιμών.

Για να λειτουργήσει επομένως προστατευτικά και αποκαταστατικά μία τέτοια λύση, θα έπρεπε να κατοχυρωθεί ποσοστό αποφορολογημένης αξίας για το σημείο λιανικής πώλησης αντιστρόφως ανάλογο της συμμετοχής του στο συνολικό όγκο πωλήσεων κάθε καπνοβιομηχανίας, δηλαδή 40% επί της αποφορολογημένης αξίας για την καπνοβιομηχανία, 10% για το χονδρέμπορο και 60% για το περίπτερο.

Και πάλι όμως ενόψει του χαμηλού κόστους παραγωγής και διακίνησης η καπνοβιομηχανία θα έχει περιθώρια συμπίεσης των τιμών και της αποφορολογημένης αξίας.

Επί της ουσίας επομένως με την προτεινόμενη θέση δεν επιδιώκεται η νομοθετική κατοχύρωση βιώσιμης αμοιβής για τον λιανοπωλητή, αλλά η κατοχύρωση της καπνοβιομηχανίας και η θεσμοθέτηση της δυνατότητάς της να μεταθέτει το κόστος της εμπορικής πολιτικής μείωσης των λιανικών τιμών στο σημείο λιανικής πώλησης, ενώ θα έπρεπε να το επωμίζεται αποκλειστικά η ίδια.

Ως εκ τούτου, η θέση να υπολογιστεί η ελάχιστη αμοιβή του λιανοπωλητή επί της αποφορολογημένης αξίας επί της ουσίας αναπαράγει την ίδια κατάσταση και ικανοποιεί τα συμφέροντα όλων πλην του λιανοπωλητή, ο οποίος θα εξακολουθήσει να υπόκειται στις διακυμάνσεις της αποφορολογημένης αξίας λόγω της πολιτικής του κράτους (φορολογία) ή των βιομηχανιών (τιμές).

Για τους ίδιους εξάλλου λόγους, οι χονδρέμποροι έχουν επιβάλει υπολογισμό της αμοιβής τους επί της λιανικής τιμής και όχι επί της αποφορολογημένης αξίας (2,9%). Είναι οι μόνοι που πέτυχαν αύξηση της προμήθειας κατ' αυτόν τον τρόπο, ακόμη και υπό τις παρούσες συνθήκες, σε μεγάλο μέρος εις βάρος της προμήθειας του περιπτέρου που συρρικνώθηκε ακόμη παραπέρα. Και αυτό, διότι η προμήθεια του περιπτέρου μειώθηκε, λόγω της στασιμότητας της τιμής, από δύο πράγματα: α) από την επίρριψη της μείωσης της αποφορολογημένης αξίας σε ποσοστό 39,4% από τη βιομηχανία στο δίκτυο, για την οποία ήδη έχει γίνει αναφορά, και β) από την απομύζηση του μεριδίου του δικτύου (39,4%) από

την εμμομή του χονδρεμπορίου να προσδιορίζει την αμοιβή του επί της στάσιμης λιανικής τιμής, όταν η αποφορολογημένη αξία που αντιστοιχεί στο δίκτυο έχει μειωθεί.

Στο περιθώριο της παραπάνω θέσης αναπτύχθηκε η άποψη ότι η νομοθετική κατοχύρωση ποσοστού κέρδους επί της αποφορολογημένης αξίας θα μπορούσε να συνεχί τροποποίηση των ποσοστών να αποδίδει ένα σταθερό ποσό. Σε περίπτωση που αποδίδει μία σταθερή χρηματική ποσότητα θα υπάρξει στασιμότητα της αμοιβής των σημείων ανεξαρτήτως από τη διαμόρφωση της τιμής ή τον όγκο των πωλήσεων, η οποία δε θα λαμβάνει υπόψη της την αύξηση του λειτουργικού κόστους των σημείων λιανικής πώλησης ή ενδεχόμενη κάμψη των πωλήσεων λόγω αυξημένης λιανικής τιμής.

Εξάλλου, η υιοθέτηση της παραπάνω λύσης θα ήταν δύσκολο να εφαρμοστεί στην πράξη, καθώς είναι αδύνατο για έναν λιανοπωλητή - μικρέμπορο να ελέγχει την τήρησή της υπολογίζοντας σε κάθε σήμα την φορολογική του επιβάρυνση, ώστε να γνωρίζει την αποφορολογημένη αξία και να διαπιστώσει αν αμείβεται νόμιμα.

Δ) Συγκριτικά δεδομένα - Συμβατότητα προτεινόμενης λύσης με την κοινοτική νομοθεσία

Κατά τη σχετική διαβούλευση, προβλήθηκε το επιχείρημα ότι η νομοθετική κατοχύρωση ελάχιστου ποσοστού αμοιβής επί της λιανικής τιμής προς όφελος των λιανοπωλητών αντιβαίνει στους κανόνες της αγοράς και το ευρωπαϊκό δίκαιο του ανταγωνισμού και εν γένει το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ενωσης.

Πρέπει να τονιστεί ότι η κατάργηση του άρθρου 14 του νόμου 1439/1984 (Φ.Ε.Κ. 65/Α'/1984) με το άρθρο 19 του νόμου 2093/1992 (παρ. 1), σύμφωνα με την αιτιολογική της έκθεση, δεν έγινε με σκοπό προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας προς το κοινοτικό δίκαιο, αλλά υπήρξε καθαρά πολιτική επιλογή.

Σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση του ίδιου νόμου «..α) Με την περίπτωση α) της παραγράφου 1, καταργούνται οι διατάξεις του άρθρου 13 του ν. 1573/1985 (ΦΕΚ 201/Α'). Με το άρθρο αυτό καθοριζόταν τα κατώτατα όρια προμήθειας των εμπορών χονδρικής και λιανικής πώλησης των καπνοβιομηχανικών προϊόντων, με ελεύθερες διαπραγματεύσεις μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών. Η ρύθμιση αυτή κρίθηκε αναγκαία για την ανάπτυξη του υγιούς ανταγωνισμού μεταξύ των ανωτέρω εμπορών, ο οποίος θα οδηγήσει αφ' ενός με

στην μείωση του κόστους των καπνοβιομηχανικών προϊόντων και αφ' ετέρου στην καλύτερη προβολή και προώθηση των προϊόντων αυτών στην αγορά...».

Εν πρώτοις πρέπει να διευκρινιστεί ότι η ελευθερία του ανταγωνισμού προϋποθέτει στοιχειώδη συναλλακτική και διαπραγματευτική ισοτιμία των υποκειμένων των συναλλαγών και ελεύθερη διαμόρφωση της τιμής του προϊόντος σε κάθε στάδιο της διακίνησής του (και όχι υπό καθεστώς διατίμησης). Κατά συνέπεια, ο ελεύθερος ανταγωνισμός ήδη έχει αποκλειστεί από την εξουσία των βιομηχανιών να ορίζουν και την εργοστασιακή και την λιανική τιμή και τις εναρμονισμένες πρακτικές που έχουν αναπτυχθεί στο περιθώριό της. Ως εκ τούτου, η ρύθμιση υπήρξε παντελώς άστοχη, γεγονός που αποδεικνύει και η παρούσα τραγική κατάσταση.

Ενόψει της παραπάνω προτάσεως εκ μέρους των λιανοπωλητών, υπήρξε αλληλογραφία με την Γενική Διεύθυνση Φορολογίας και Τελωνειακής Ένωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπου, αφού εκτέθηκε το πρόβλημα, τέθηκαν τα εξής δύο ερωτήματα:

1) Εάν γενικά σε περίπτωση εμφάνισης στρεβλώσεων στην ομαλή λειτουργία της αγοράς και τον υγιή ανταγωνισμό, λόγω εναρμονισμένων πρακτικών, αλλά και εν προκειμένω, το κράτος μέλος έχει περιθώριο ρυθμιστικής παρέμβασης για την προστασία του αδύναμου συναλλακτικά και διαπραγματευτικά μέρους για να αποκατασταθεί η ομαλότητα στην λειτουργία της αγοράς. Και,

2) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, αν η νομοθετική κατοχύρωση ελάχιστου ποσοστού προμηθείας για τους λιανοπωλητές των καπνοβιομηχανικών προϊόντων αντίκειται στο κοινοτικό δίκαιο ευρύτερα και ειδικότερα στο δίκαιο του ανταγωνισμού.

Με την από 15.10.2009 απάντησή της (Παράρτημα 3), η ως άνω Διεύθυνση έδωσε τις ακόλουθες απαντήσεις:

1) «..Υπό αυτές τις συνθήκες, ένα μεμονωμένο κράτος μέλος θα μπορούσε να λάβει μέτρα για την προστασία εκείνων των μερών στη διαπραγμάτευση για τον καθορισμό της ανώτερης τιμής λιανικής πώλησης τα οποία θα βρισκόταν σε μειονεκτική θέση σε σύγκριση με άλλα μέρη».

Το ίδιο ωστόσο έγγραφο υπενθυμίζει ότι αυτό δεν μπορεί να εξασφαλιστεί με διοικητικό ή νομοθετικό καθορισμό ελάχιστων τιμών, καθώς ένα τέτοιο σύστημα έρχεται σε πρόδηλη

αντίθεση με το άρθρο 9 παρ. 1 της οδηγίας 95/59/ΕΚ, γεγονός που επέσυρε την καταδίκη κρατών που ακολούθησαν την πρακτική αυτή.

Αξιοσημείωτο είναι ότι τα σχετικά μέτρα δεν επιβλήθηκαν για την προστασία των λιανοπωλητών, αλλά προκειμένου να εξασφαλιστούν περιθώρια κέρδους για την καπνοβιομηχανία σε περιπτώσεις κλιμάκωσης της πτώσης των τιμών.

2) Στο δεύτερο ερώτημα, το έγγραφο υπενθυμίζει ότι ήδη το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έχει λάβει αποφάσεις σχετικά με τον καθορισμό περιθωρίων κέρδους.

Η αναφερόμενη στο παραπάνω έγγραφο με αριθμό 78/82 απόφαση του Δ.Ε.Κ. (Επιτροπή κατά Ιταλίας) έκρινε τη συμβατότητα της νομοθετικής κατοχύρωσης ελάχιστου ποσοστού αμοιβής ίσης με ποσοστό 8% επί της λιανικής τιμής για τους λιανεμπόρους καπνοβιομηχανικών προϊόντων στην Ιταλία, όπου η λιανική πώληση καπνοβιομηχανικών προϊόντων οργανώθηκε με παρεμφερή τρόπο όπως στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, όπως καταγράφεται στην απόφαση, «...Όσον αφορά ειδικότερα την λιανική πώληση, το μονοπώλιο αυτό συνίσταται στη δυνατότητα λιανικής πώλησεως που έχουν αποκλειστικώς οι αναγνωρισμένοι από τις φορολογικές αρχές πωλητές καπνού, ο αριθμός των οποίων ανέρχεται σε περίπου 80.000. Οι πωλητές καπνού υποχρεούνται να πωλούν τα προϊόντα καπνού στις τιμές διαθέσεως στην κατανάλωση οι οποίες προκύπτουν από νομοθετικά καθοριζόμενο κατάλογο τιμών...»

Σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις του Ν.Δ. 1044/1971, η λιανική πώληση των καπνοβιομηχανικών προϊόντων ανατίθεται μονοπωλιακά με κοινωνικά κριτήρια (αναπηρία λόγω πολεμικού γεγονότος κ.τ.λ.) σε περιπρισμένο κύκλο προσώπων, αφού οι σχετικές άδειες, που είναι επιδεκτικές εκμίσθωσης, είναι περιορισμένες αριθμητικά ανά δήμο ή δημοτικό διαμέρισμα με πληθυσμιακά κριτήρια. Οι τιμές λιανικής πώλησης, αν και δεν ελέγχονται πια από την Πολιτεία, είναι επίσης ετεροκαθορισμένες από τη βιομηχανία σύμφωνα με τις παραπάνω διατάξεις, άρα συντρέχει και εδώ θέμα διατίμησης.

Μετά από εξαντλητική επιχειρηματολογία, η απόφαση καταλήγει ότι: «...Εν προκειμένω, η επίδικη ρύθμιση δε θίγει την ευχέρεια των παραγωγών να καθορίζουν τις τιμές λιανικής πώλησης των προϊόντων τους. Είναι δυνατός ο πλήρης ανταγωνισμός στο βασικό τομέα του καθορισμού των τιμών λιανικής πώλησεως. Οι αλλοδαποί παραγωγοί προϊόντων καπνού έχουν την ευχέρεια είτε να επωφελούνται από την ύπαρξη ανταγωνιστικότερης τιμής κόστους είτε να μετακυλίσουν εξ ολοκλήρου

την ψηλότερη τιμή κόστους. Δεν αμφισβητείται ότι το ενιαίο περιθώριο (8% επί της λιανικής τιμής-σημείωση δική μας) αντιπροσωπεύει, για τους πωλητές καπνού, επαρκή αμοιβή για την πώληση των προϊόντων καπνού είτε πρόκειται για εισαγόμενα είτε για εγχώρια προϊόντα.

Είναι αλήθεια ότι η επίδικη ρύθμιση έχει ως αποτέλεσμα την υποχρέωση των αλλοδαπών παραγωγών να τηρούν ενιαίο εμπορικό περιθώριο στην ιταλική αγορά, ενώ παρόμοια υποχρέωση δεν ισχύει για τα προϊόντα του ιταλικού μονοπωλίου στις αγορές άλλων κρατών μελών. Το γεγονός όμως αυτό δε συνιστά διάκριση... Αποτελεί απλώς συνέπεια της υπάρξεως ενός μονοπωλίου εμπορικού χαρακτήρα, που περιέχει ρύθμιση των εμπορικών περιθωρίων, ενώ τέτοιο μονοπώλιο και μία τέτοια ρύθμιση δεν υπάρχει σε άλλα κράτη μέλη....Ναι μεν είναι δυνατό να προκύψουν ορισμένα μειονεκτήματα για τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά λόγω της υπάρξεως διαφορετικών εθνικών νομοθεσιών στον τομέα των εμπορικών περιθωρίων για την λιανική πώληση των προϊόντων καπνού, εναπόκειται όμως στα αρμόδια κοινοτικά όργανα να εξαλείψουν τα μειονεκτήματα αυτά μέσω της προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών....».

Εάν ληφθεί υπόψη ότι σύμφωνα με την από 25.10.2009 απάντηση της Διεύθυνσης Φορολογίας της Επιτροπής δεν υπάρχει καμία απολύτως πρόνοια στην κοινοτική νομοθεσία αλλά και πρακτική σχετικά με τα περιθώρια του κέρδους των λιανοπωλητών, δεν υπάρχει και αντικείμενο σύγκλισης που να αποκλείει την λήψη του κριθέντος νομοθετικού μέτρου.

Κατόπιν των παραπάνω, το Δικαστήριο δέχτηκε τη συμβατότητα της νομοθέτησης ποσοστού κέρδους των λιανοπωλητών καπνού επί της λιανικής τιμής (8%), απορρίπτοντας μέχρι και την αντίθετη εισήγηση του εισαγγελέως του Δικαστηρίου.

Το αποτέλεσμα αυτό υπήρξε απότοκο της σθεναρής θέσης της ιταλικής κυβερνήσεως, η οποία επεσήμανε στην επιχειρηματολογία της τους κινδύνους από την εγκατάλειψη του παραπάνω συστήματος, τις οδυνηρές επιπτώσεις των οποίων ήδη βιώνουν οι λιανοπωλητές καπνού στην Ελλάδα.

Επίσης, η ιταλική κυβέρνηση τόνισε το δημόσιο χαρακτήρα της σχετικής επιχειρηματικής δραστηριότητας σε ρόλο συλλέκτη του ειδικού φόρου καταναλώσεως.

Και στην Ελλάδα υπάρχει μία επιμονή να παραγνωρίζεται, εκτός από τον ρόλο του λιανοπωλητή ως αμίσθου φοροεισπράκτορα, ότι η λιανική πώληση καπνού δεν αποτελεί μία ελεύθερη δραστηριότητα υποκείμενη στους συνήθεις εμπορικούς κινδύνους. Αντιθέτως, αποτελεί ευεργέτημα που συνοδεύεται από νομοθετική πρόνοια ώστε να έχει ένα ελάχιστο οικονομικό αποτέλεσμα, ώστε οι προνοιακοί σκοποί να μην ακυρώνονται.

Η μέριμνα αυτή εκδηλώνεται από το πνεύμα του Ν.Δ. 1044/1971, στον οποίο εκτός από τον κλειστό αριθμό των σημείων, προβλέπονται και άλλες ασφαλιστικές δικλείδες της αποδοτικότητας του σημείου πώλησης, όπως επί παραδείγματι η δυνατότητα μετατόπισής του σε περίπτωση μη αποδοτικότητας, η διοικητική εποπτεία της μίσθωσής του και η διοικητική (και όχι δικαστική) αποβολή του μισθωτή.

Το ευεργέτημα αυτό δια της εκμισθώσεώς του καρποφόρησε και για χιλιάδες ελληνικές οικογένειες πλαϊ στους δικαιούχους του, με πρόδηλη ωφέλεια για την κατανάλωση, την απασχόληση, την εθνική οικονομία και την εν γένει λειτουργία της αγοράς.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι για τους ίδιους λόγους σε κράτη εκτός της ευρωζώνης (ΗΠΑ), όπου διαφοροποιείται η διάρθρωση της φορολογίας καπνού, υπάρχουν νομοθετημένοι μηχανισμοί προσδιορισμού ορισμού ελάχιστης προμήθειας του λιανοπωλητή, η οποία καθόλου τυχαία ανέρχεται στα ίδια επίπεδα (8%).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η εικόνα των λουκέτων στα περίπτερα ακυρώνει τους προνοιακούς σκοπούς τους με τον πλέον βίαιο τρόπο. Η άρνηση των προτάσεων των λιανοπωλητών οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια σε παρακμή και διάλυση ενός ιστορικού ελληνικού καταναλωτικού θεσμού με προφανείς επιπτώσεις για την αγορά και την εθνική οικονομία.

Η αυτονόητη παγκοσμίως κατοχύρωση ελάχιστου και βιώσιμου ποσοστού κέρδους για τον λιανέμπορο καπνοβιομηχανικών προϊόντων, και μάλιστα στα ίδια επίπεδα (8%), μόνο στην Ελλάδα δέχεται τέτοια πολεμική, η οποία προξενεί ερωτηματικά αν αναλογιστεί κανείς τη διεθνή παρουσία στην αγορά των καπνοβιομηχανιών που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα.

Κατόπιν των παραπάνω, ζητάμε να εγκαταλειφθούν θέσεις που διατυπώνονται εκ του πονηρού, αναπαράγουν την ίδια κατάσταση και κατατείνουν στην οικονομική εξάρτηση

του λιανοπωλητή από οικονομικούς παράγοντες μεγαλύτερης κοινωνικοοικονομικής και πολιτικής πίεσης και ισχύος και να υιοθετηθεί η μόνο δυνατή και βιώσιμη λύση: Η νομοθετική κατοχύρωση για τον λιανοπωλητή ελάχιστης προμήθειας 8% επί της λιανικής τιμής.

Ο πληρεξούσιος δικηγόρος

Ευάγγελος Παπαγιάννης

Ακαδημίας 63 - Τ.Κ. 10678

Αθήνα

Τηλ: 2103825215-6974072268

evaggelospapagiannis@gmail.com

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΠΕΡΙΠΤΕΡΟΥΧΩΝ

ΚΑΠΝΟΠΩΛΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΟΠΚΕ)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΚΟΓΙΑΣ ΚΩΣΤΑΣ

ΓΚΟΥΒΙΝΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

